

Ковжога С.О.,
канд. хімічн. наук, доцент, доцент кафедри трудового права;
Карманний Є.В.,
канд. технічн. наук, доцент, доцент кафедри трудового права;
Мельник М.В.,
студент Інституту прокуратури та кримінальної
юстиції, 6 курс, група 01-17м-08
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

АСПЕКТИ ОНОВЛЕННЯ ПЕРЕЛІКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У СФЕРІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ ЯК РОЗВИТОК ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Відповідно до даних Міжнародної організації праці, в результаті нещасних випадків на виробництві або пов'язаних з роботою захворювань у світі помирають більш 2,8 мільйона осіб на рік, також щороку нараховується близько 374 мільйонів нещасних випадків і професійних хвороб, які пов'язані зі смертельними наслідками¹.

Як сама наукова категорія, так і власне перелік професійних захворювань, знайшли своє відображення у низці нормативно-правових актів. Серед міжнародних актів можна виділити акти, що прийняті Міжнародною організацією праці та ратифіковані Україною: Конвенцію про відшкодування працівникам у разі професійних захворювань № 42 1964 року; Конвенцію про захист працівників від професійного ризику, спричиненого забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях № 14 1977 року; Конвенцію про професійні ракові захворювання № 139 1974 року тощо.

Серед вітчизняних нормативно-правових актів, які пов'язані з категорією професійні захворювання, треба відзначити: Закон України (ЗУ) «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23 вересня 1999 року; Постанову Кабінету Міністрів України (КМУ) «Деякі питання розслідування та

¹ Statistics and databases. International Labour Organization (ILO) / Official site ILO // [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang--en/index.htm>

обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» від 30 листопада 2011 року; Постанову КМУ «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 8 листопада 2000 року (далі – Постанова); Наказ прийнятий сумісно Міністерством охорони здоров'я України, Академією медичних наук України та Міністерством праці та соціальної політики України «Про затвердження Інструкції про застосування переліку професійних захворювань» № 374/68/338 від 29 грудня 2000 року¹.

Відповідно до ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», професійне захворювання – це захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності застрахованого та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою. Також, треба зазначити, що з одного боку, перелік хвороб, які вважаються професійними в українському законодавстві, міститься в Постанові КМУ. А з іншого боку, даний перелік не є вичерпним відповідно до пункту 3 «Інструкції про застосування переліку професійних захворювань»².

Розглянемо професійні хвороби у сфері юриспруденції, які вже передбаченні в переліку, що наведений у Постанові. До першої групи хвороб відносяться інфекційні захворювання та паразитози (туберкульоз, СНІД тощо), а також мікози відкритих ділянок шкіри, слизових оболонок та вісцеральні. Ці професійні захворювання виникають в процесі роботи в місцях ув'язнення підозрюваних чи обвинувачених у скоєні правопорушення, де знаходяться хворі на туберкульоз. Серед юристів, які можуть постраждати - службовці Державної кримінально – виконавчої служби України (ДКВСУ), слідчі поліції та прокурори, хоча в переліку зазначені тільки службовці ДКВСУ.

¹ Голінько В.І. Охорона праці в юриспруденції : навч. посіб. / В.І. Голінько, Р.С. Кірін, М.Ю. Іконніков; за ред. В.І. Голінька ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпропетровськ : НГУ, 2015. – 166 с.

² Мельник М.В., Ковжого С.О. Професійні захворювання у сфері юриспруденції // Матеріали ІХ-ї студентської наукової інтернет-конференції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Безпека людини і реалізація права на працю в сучасних умовах життєдіяльності», 26 – 27 квітня 2018 р. – Х.: Нац. юрид. ун-т, 2018. – С. 313 – 317.

До другої групи відносяться захворювання, які виникають внаслідок перенапруження голосового апарату (хронічний ларингіт, вузлики голосових складок, контактні виразки голосових складок, фонастенія). Відповідно до Постанови ці професійні захворювання є характерними для викладацької роботи загалом та для роботи викладачів права зокрема, але також не варто забувати про прокурора та адвоката, які годинами можуть виступати на судових дебатах ¹.

У зв'язку з розвитком сучасних інформаційних технологій та комп'ютеризації, деяких юристів зараз можливо прирівняти до програмістів, тому і хвороби у всіх них можуть розвиватися однакові. Тому, до третьої групи з переліку, що визначений у Постанові можна віднести захворювання периферичної нервової системи (радикулопатії та полінейропатії), захворювання кістково-м'язової системи та сполучної тканини (періартрози та артрози), дисоціативні моторні розлади.

Але сучасне виробниче середовище під впливом науково-технічного прогресу й технологій швидко змінюється. І, нажаль, не завжди на користь працівникам. Стала нагальною необхідність оновлення переліку професійних захворювань взагалі, та доповнення цього переліку окремою категорією професійних захворювань у сфері юриспруденції.

У науковій роботі вище зазначено хвороби, які вже передбачені в переліку, але, на нашу думку, в Постанові не закріплені всі професійні захворювання, що стосуються юристів. Так, наприклад, нервові захворювання серед яких можна виділити безсоння, мігрень, неврози. Вони впливають на ефективність та працездатність юридичної діяльності. До цих захворювань схильними є працівники правоохоронних органів, адвокати, судді, робота яких пов'язана з постійним психологічним та розумово-емоційним перенапруженням. ²

¹ Пилипенко П.Д. Охорона праці в галузі юриспруденції: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, О.І. Жолнович, З.Я. Козак [та ін.] ; за ред. П.Д. Пилипенка. - К. : Ін Юре, 2013. – 272 с.

² Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Професійні захворювання в галузі юриспруденції // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту (Серія: Юридичні науки). – Випуск 6-1, том 2. – Херсон, 2014. – С. 39-42.

Часті стреси, недосипи та інші фактори також впливають на здоров'я юриста через серцево – судинні захворювання (інфаркт, атеросклеротичний кардіосклероз та ін.). Даним типом захворювань страждають працівники оперативних підрозділів, слідчі, прокурори та судді.

Офтальмологічні хвороби можна виділити ще одними з видів професійних захворювань у сфері юриспруденції. Постанова передбачає прогресуючу короткозорість, але дивно, що законодавець не відносить професію юриста до осіб, які можуть хворіти на це. Дану тезу можливо довести тим, що юристи працюють з великою кількістю документів та нормативно – правових актів різного шрифту. Довготривала робота з комп'ютером, також впливає на зір правників. Тому такі хвороби як короткозорість, акомодация та амбліопія теж переслідують роботу юристів.

Таким чином, із аналізу вищенаведених даних, можна зробити висновок, що професійні захворювання у сфері юриспруденції являють широкий спектр хвороб. Деякі недуги зазначені у Постанові КМУ «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 8 листопада 2000 року, але не всі. Тому пропонуємо провести детальний аналіз всіх захворювань у сфері юриспруденції з медичної та юридичної точки зору, і закріпити на законодавчому рівні оновлений перелік професійних захворювань. А зазначені аспекти оновлення переліку професійних захворювань у сфері юриспруденції слід розглядати як подальший розвиток дуже важливих питань охорони праці сучасних працівників як правоохоронних органів так і всіх фахівців юридичної практики.